

Folketingets Kommunaludvalg

Sagsnr.
2013-05189

Doknr.
74650

Dato
18-03-2013

Folketingets Kommunaludvalg har d. 8. februar 2013 stillet følgende spørgsmål nr. 14 (L 132) til økonomi- og indenrigsministeren, som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Dennis Flydtkjær (DF).

Spørgsmål nr. 14:

”Vil ministeren oplyse, om man noget sted i verden har udviklet et e-valgs system, som både kan garantere hemmelig afstemning, samtidig med at valghandlingen er transparent, som valghandlingen med papir og blyant er i Danmark i dag?”

Svar:

Økonomi- og Indenrigsministeriet har under den tekniske dialog med 7 leverandører af e-valgsystemer fået demonstreret en række systemer, der efter ministeriets opfattelse både teknisk og procedurermæssigt arbejder meget seriøst med at sikre stemmehemmeligheden og gøre valghandlingen så gennemskuelig og transparent for vælgerne som muligt.

Et af disse systemer har været anvendt ved de lokale valg i **Belgien** for nylig (oktober 2012), og er bl.a. udviklet på grundlag af anbefalinger fra et konsortium af uafhængige forskere fra 7 belgiske universiteter.

Det belgiske system består kort fortalt af en stemmeafmærkningsmaskine, der printer et papirspor af det valg, som vælgeren forinden har afmærket på en trykfølsom skærm placeret i stemmerummet, og en digital stemmekasse placeret uden for stemmerummet, hvor vælgeren efterfølgende scanner og ilægger papirsporet. Derved optælles stemmen digitalt, men der er også et papirspor, der kan optælles manuelt, hvis der konstateres en fejl i den digitale stemmeoptælling, eller til kontrolformål.

Vælgeren aktiverer stemmemaskinen, der er placeret i et stemmerum, hvor vælgeren kan stemme uforstyrret og uset af andre, ved indsættelse af et anonymt smartcard, der ligner et almindeligt plastikkreditkort med en chip, og som kun indeholder de nødvendige oplysninger til aktivering af stemmemaskinen. Kortet indeholder *ikke* nogen personhenførbare oplysninger. Vælgeren får kortet udleveret af valglisteføreren efter at være krydset af på valglisten. Når vælgeren har ført kortet ind i stemmemaskinen og derved aktiveret den, fremkommer de forskellige valgmuligheder på den trykfølsomme skærm, der hører til stemmemaskinen. Vælgeren foretager sit valg ved at trykke på skærmen med fingrene eller med en særlig pen. Stemmemaskinen indeholder endvidere forskellige funktionaliteter til vælgere med handicap, der således bl.a. kan få valgmulighederne læst op i et sæt høretelefoner og blive guidet igennem stemmeafgivningen, eller anvende nogle særlige knapper til at navigere gennem de forskellige muligheder frem for at skulle berøre den trykfølsomme skærm.

Når vælgeren har bekræftet sit valg på skærmen, printes et stykke papir (papirspor), som vælgeren skal folde sammen (af hensyn til stemmehemmeligheden) og tage med

ud af stemmerummet. Papirsporet er præget med vælgerens valg dels i almindelig læsbar skrift, så vælgeren kan tjekke, at den printede stemme i indhold svarer til det, vælgeren har afmærket på skærmen, dels i form af en todimensionel QR-stregkode. Hvis vælgeren ønsker at tjekke, at indholdet af stregkoden er lig med den tekst, der er præget på stemmesedlen, kan vælgeren verificere dette ved hjælp af en stregkodelæser placeret i et separat aflukke.

Modsat de gængse stemmemaskiner, der anvendes flere steder i bl.a. USA, registreres stemmen *ikke* i stemmemaskinen i stemmerummet, der alene fungerer som en slags "digital blyant". Stemmen er dermed ikke afgivet eller registreret, før vælgeren efterfølgende scanner og derefter ilægger papirsporet i en digital stemmekasse uden for stemmerummet. Papirsporet svarer dermed til papirstemmesedlen med den forskel, at valget er afmærket ved hjælp af en maskine frem for i hånden, og at stemmesedlen (papirsporet) alene er præget med det enkelte valg, som vælgeren har foretaget, frem for alle valgmuligheder som en almindelige papirstemmeseddel er det i Danmark.

Efter ministeriets oplysninger forløb afholdelsen i oktober 2012 af de lokale valg i Belgien tilfredsstillende, idet der i den efterfølgende evaluering er peget på forskellige forhold, der kan forbedres. Valgets resultat eller systemets integritet er efter det oplyste ikke omdiskuteret.

I **USA** har den uafhængige amerikanske organisation og tænketank Verified Voting (www.verifiedvoting.org), som arbejder for at fremme gennemsigtighed, nøjagtighed og integritet ved digital understøttelse af valg, i en rapport fra 2012¹ rangordnet samtlige 50 amerikanske stater valgssystemer forud for valget i november 2012 ud fra i hvor høj grad staternes love og procedurer lever op til et sæt af anbefalinger (best practices), der er opdelt i følgende fem forskellige kategorier:

- 1) Krav om fysisk manifestation af stemmen i form af manuelt udfyldte papirstemmesedler eller digitalt genererede papirspor (ved anvendelse af stemmemaskiner),
- 2) forskellige krav til beredskabsplaner på valgstederne,
- 3) krav om tilstedeværelsen af en procedure for indsendelse af brevstemmer fra amerikanske soldater og amerikanske statsborgere med ophold i udlandet (hvorvidt der kræves vælgerens indsendelse af den fysiske brevstemmeseddel),
- 4) krav til revisionsprocedurer efter valget, samt
- 5) krav til afstemning af stemmeseddelregnskab.

Kategorierne og de underliggende krav til bedste praksis er udviklet af organisationens forskere i samarbejde med førende valgembedsmænd og it-sikkerhedsekspertener inden for de fem forskellige områder. Staterne blev vurderet på en fempunktsskala fra "utilstrækkelig" (inadequate) til "fremragende" (excellent). Ifølge evalueringen var fem stater – Minnesota, New Hampshire, Ohio, Vermont og Wisconsin – de bedst forbedrede generelt til at håndtere evt. problemer under valget og til at forhindre systemfejl.

Blandt de nævnte fem stater anvender **Ohio** som den eneste stat stemmeafgivningsmaskiner. Sådanne maskiner anvendes af Ohio i halvdelen af dets amter (counties). I den øvrige del af Ohio samt i de øvrige fire stater anvendes optisk scanning af manuelt udfyldte papirstemmesedler. **Californien**, der anvender stemmeafgivningsmaskiner i to af sine amter og optisk scanning af papirstemmesedler i resten af staten, kan også fremhæves. Staten fik ganske vist kun en overordnet middelkarakter, men grunden hertil var primært, at statens system for brevstemmeafgivning for soldater og vælgere i udlandet ifølge organisationen Verified Voting var utilstrækkelig, hvilket trak en del

¹ Pamela Smith, Michelle Mulder og Susannah Goodman: "Counting Votes 2012: A State by State Look at Voting Technology Preparedness", Verified Voting Foundation 2012. Rapporten kan hentes i sin fulde længde på organisationens hjemmeside: <http://www.verifiedvotingfoundation.org/projects/counting-votes/>.

ned. For så vidt angår beredskabsprocedurer på valgstederne var Californien én ud af kun tre stater (de øvrige var Ohio og Indiana), der fik karakteren fremragende, og inden for kategorierne revision af valg og afstemning af stemmeseddelregnskab fik Californien karakteren god. Både Ohio og Californien anvender en blanding af stemmemaskiner og optisk scanning af manuelt udfyldte papirstemmesedler.

Ministeriet er ikke bekendt med detaljerne i de nævnte stater valgssystemer, da overblikket endvidere besværliggøres af, at der selv inden for de samme stater anvendes mange forskellige valgssystemer fra forskellige leverandører.

Det er ikke givet, at de amerikanske systemer i de fremhævede stater eller det belgiske system uden videre vil kunne godkendes til lovbestemte valg i Danmark, da der må forventes at skulle ske en større eller mindre tilpasning af det eller de systemer, der udvælges til anvendelse ved lovbestemte valg i Danmark. Der skal således ske en tilpasning til danske forhold, traditioner og de krav til bl.a. sikkerhed og transparens, som man måtte ønske at stille i en dansk kontekst.

Ministeriet holder sig i øvrigt ajour med udviklingen i udlandet, herunder de erfaringer der løbende gøres med eksisterende og ikke mindst nye digitale afstemnings- og stemmeoptællingssystemer.

Med venlig hilsen
Margrethe Vestager